

ประโยค ๑ – ๒

แปล มकरเป็นไทย

สอบ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒

แปล โดยพยัญชนะ

๑. โส (ภิกขุ) วิเสเสตวา กมมภูฐานํ กถาเปสฺสามีติ ตโต นิภขมิตฺวา สตถุ สนฺติกํ
 อากจฺจนฺโต อนฺตรามคฺเค มหนฺตํ ทาวคฺคี อุฏฺฐิตํ ทิสฺวา เวเคน เอกํ มุณฺทปพฺพตฺมตฺถกํ
 อภิรฺยูห นิสินฺโน อรณฺญํ ทฺยหฺมานํ อคฺคี ทิสฺวา อารมฺมณํ คณฺหิ ยถา อัยํ อคฺคิ มหนฺตานิ จ
 ขุทฺทกานิ จ อุปาทานานิ ทฺหนฺโต ว จจฺนติ เอวํ อริยมคฺคญาณคฺคินาปี มหนฺตานิ จ ขุทฺทกานิ จ
 สลฺยโลชนานิ ทฺหนฺเตน คนฺตพฺพํ ภวิสฺสตีติ ฯ สตถา คนฺธกุญฺญิ นิสินฺโน ว ตสฺส จิตฺตวารี
 ญตฺวา เอวเมว ภิกขุ มหนฺตานีปี ขุทฺทกานีปี อุปาทานานิ วิวิ อิมสํ สตฺตานํ อพฺภนฺตเร
 อุปฺปชฺชมานานิ อณฺฺณฺณฺณานิ สลฺยโลชนานิ ตานิ ญาณคฺคินา ฌาเปตฺวา อภพฺพปฺปตฺติกานิ กาคฺ์
 วุฏฺฐตีติ วตฺวา โอภาสํ วิสฺสชฺเชตฺวา ตสฺส ภิกขุโน อภิมฺมุเข นิสินฺโน วิวิ ปญฺญาบายมาโน อิมํ
 คากมมาห

อุปฺปมาทรโต ภิกขุ	ปฺมาเท ภยทสฺสี วา
สลฺยโลชนํ อณฺฺณฺณฺณํ	ทฺหํ อคฺคิ ว จจฺนตีติ ฯ

ตตถ อุปฺปมาทรโตติ อุปฺปมาเท รโต อภิรโต อุปฺปมาเทน วีตินาเมนฺโตติ อตฺถโล
 ฯ ปฺมาเท ภยทสฺสี วาติ นิรยุปฺปตฺติอาทิกํ ปฺมาเท ภยํ ปสฺสนฺโต ตาสํ วา อุปฺปตฺตินํ มฺลตฺตา
 ปฺมาทํ ภยโต ปสฺสนฺโต ฯ สลฺยโลชนนฺติ วุฏฺฐทุกฺเขน สทฺธี โยชนํ พนฺธนํ วุฏฺเฐ โอสีทาปน-
 สมตฺถํ ทสฺวีธํ สลฺยโลชนํ ฯ อณฺฺณฺณฺณนฺติ มหानฺตถฺย ขุทฺทกถฺย ฯ ทฺหํ อคฺคิ ว จจฺนตีติ ยถา อัยํ
 อคฺคิ ตํ มหนฺตถฺย ขุทฺทกถฺย อุปาทานํ ทฺหนฺโต ว จจฺนติ เอวเมว โส อุปฺปมาทรโต ภิกขุ
 อุปฺปมาทาทิกเตน ญาณคฺคินา เอตํ สลฺยโลชนํ ทฺหนฺโต อภพฺพปฺปตฺติกํ กโรนฺโต จจฺนตีติ
 อตฺถโล ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. สตถา อนุโมทนํ กโรนุโต อิเม สตถา ปญญาจกฺขุโน อภาเวเนว มม สาวกานํ
 พุทธศาสนสฺส จ कुณํ น ชานนฺติ ปญญาจกฺขุวิริหิตา อนุชา นาม ปญฺญานุโต สจกฺขกา นามาติ
 วตฺวา อีมา คาคา อภาสิ

ยถา สงฺการชานสฺมี	อุชฺฌิตสฺมี มหาปเถ
ปทุมํ - ตตฺถ ชาเยถ	สุจิกนฺธํ มโนรมํ
เอวํ สงฺการภูเตสุ	อนฺธภูเต ปุณฺณชเน
อติโรจติ ปญฺญา	สมฺมาสมฺพุทฺทสาวโกติ ฯ

ตตฺถ สงฺการชานสฺมินฺติ สงฺการภูชานสฺมี กจฺจรรราสิมฺหิตี อตฺถโถ ฯ อุชฺฌิตสฺมี
 มหาปเถติ มหามกุเถ ฉนฺทฺพิตฺสฺมี ฯ สุจิกนฺธนฺติ สุรภิกนฺธํ ฯ มโนรมนฺติ มโน เอตฺถ รมตีติ
 มโนรมํ ฯ สงฺการภูเตสุติ สงฺการมิวภูเตสุ ฯ ปุณฺณชเนติ ปุณฺณํ กิเลสานํ ชนฺนุโต เอวํลทฺธนาเม
 โลกียมหาชเน ฯ อิํ ฺวุตฺตํ โหติ ยถา นาม มหาปเถ ฉนฺทฺพิเต สงฺการชานสฺมี อสุจิชฺเชกฺขจ-
 ปฏิกฺกฺกุเลปิ สุจิกนฺธํ ปทุมํ ชาเยถ ตํ ราชราชมหามตฺตาทินํ มโนรมํ ปิยํ มนาปี อุปริมตฺถเก
 ปตฺติภูชานารหเมว ภเวยฺย เอวเมว สงฺการภูเตสุปี ปุณฺณชเนสุ ชาเตสุ นิปฺปญฺญสฺส มหาชนสฺส
 อจกฺขกฺสสฺส อนฺตเร นิพฺพตฺโตปี อตฺตโน ปญฺญาพเลน กามesu อาทินวํ เนกขมฺเม จ อานิสฺสํ
 ทิสฺวา นิกฺขมิตฺวา ปพฺพชิตฺวา ปพฺพชชามตฺเตนปี ตโต อุตฺตริ สีสฺสมาชิปญฺญาวิมฺตฺติลาณทฺสสนานิ
 อารोเปตฺวาปี สมฺมาสมฺพุทฺทสาวโก จีณาสโว ภิกฺขุ อนฺธภูเต ปุณฺณชเน อติกฺกมิตฺวา วิโรจติ
 โสภตีติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ๑ - ๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒
แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ. ภิกษุหนึ่ง คิดแล้วว่า “อ. เราจักยังพระศาสดาให้ตรัสบอก ซึ่งกัมมัฏฐานให้วิเศษ” ดังนี้ ออกไปแล้ว จากป่านั้น เดินมาอยู่ สู่อำนาจ ของพระศาสดา เห็นแล้ว ซึ่งไฟไหม้ป่า อันใหญ่ อันตั้งขึ้นแล้ว ในระหว่างแห่งหนทาง ขึ้นเฉพาะแล้ว สู่ออดแห่งภูเขาอันโล้น ลูกหนึ่ง โดยเร็ว นั่งแล้ว เห็นแล้ว ซึ่งไฟ อันไหม้อยู่ ซึ่งป่า ถือเอาแล้ว (ซึ่งไฟนั้น) กระทำให้เป็นอารมณ์ว่า “อ. ไฟนี้ ย่อมเผาไปอยู่ ซึ่งธรรมชาติ เป็นเครื่องอันไฟเข้าถือเอา ท. อันใหญ่ด้วย อันน้อยด้วย เทียว ฉนโค แม่ อ. อัน ๆ ไฟคืออริยมรรคญาณ ฟิงเผาไปอยู่ ซึ่งสังโยชน์ ท. อันใหญ่ด้วย อันน้อยด้วย จักมี ฉนนัน” ดังนี้ ๆ อ. พระศาสดา ประทับนั่งแล้ว ในพระคันธกุฎี เทียว ทรงทราบแล้ว ซึ่งวาระแห่งจิต ของภิกษุหนึ่ง ตรัสแล้วว่า “ดูกรภิกษุ อ. อย่างนั้นนั่นเทียว อ. สังโยชน์ ท. ทั้งละเอียด ทั้งหายบ อันเกิดขึ้นอยู่ ในภายในของสัตว์ ท. เหล่านี้ราวกะ อ. ธรรมชาติเป็นเครื่องอันไฟเข้าถือเอา ท. อันใหญ่บ้าง อันน้อยบ้าง อ. อัน ๆ บุคคลเผาแล้ว ซึ่งสังโยชน์ ท. เหล่านั้น ด้วยไฟคือญาณ กระทำให้เป็นธรรมชาติไม่ควรเพื่ออันเกิดขึ้นย่อมควร” ดังนี้ ทรงเปล่งแล้ว ซึ่งพระรัศมี ทรงปรากฏอยู่ แก่ภิกษุหนึ่ง ราวกะว่าผู้ประทับนั่งแล้วในที่มิหน้าเฉพาะ ตรัสแล้ว ซึ่งพระคาถานี้ว่า

“อ. ภิกษุ ผู้ยินดีแล้วในความไม่ประมาทหรือ หรือว่าผู้มีปกติเห็น
ซึ่งภัยในความประมาท ย่อมเผาไปอยู่ซึ่งสังโยชน์ ทั้งละเอียด
ทั้งหายบ เพียงดัง อ. ไฟเผาไปอยู่ ซึ่งธรรมชาติเป็นเครื่องอันไฟ
เข้าถือเอา ทั้งน้อยทั้งใหญ่” ดังนี้ ๆ

อ. อรรถว่า “ผู้ยินดีแล้ว คือว่า ผู้ยินดียิ่งแล้ว ในความไม่ประมาท” ดังนี้ ในบท ท. เหล่านั้นหนา แห่งบทว่า “อุปมาทรโต” คังนี้ ๆ อ. อธิบายว่า “ผู้ยังกาลให้น้อมล่วงไปวิเศษอยู่

ด้วยความไม่ประมาท” ดังนี้ อันบัณฑิต พิงทราบ ฯ อ. อรรถว่า “ผู้เห็นอยู่ซึ่งภัย ในความประมาท อันมีการเข้าถึงซึ่งนรก เป็นต้น หรือว่าผู้เห็นอยู่ ซึ่งความประมาท โดยความเป็นสภาพอันบุคคลพึงกลัว เพราะความที่แห่งความประมาทนั้น เป็นมูล แห่งการเข้าถึง ท. เหล่านั้น” ดังนี้ แห่งบาทแห่งพระคาถาว่า “ปมาเท ภยทสุติ วา” ดังนี้ ฯ อ. อรรถ “ซึ่งกิเลส อันเป็นเครื่องประกอบ คือว่า อันเป็นเครื่องผูกพัน ซึ่งสัตว์ ท. กับด้วยทุกข์ในวิภวภูติ ชื่อว่าซึ่งสังโยชน์ อันมีอย่างสิบ อันสามารถในการยังสัตว์ ท. ให้จมลงในวิภวภูติ” ดังนี้ แห่งบทว่า “สญฺโญชนํ” ดังนี้ ฯ อ. อรรถว่า “อันใหญ่ด้วย อันน้อยด้วย” ดังนี้ แห่งบทว่า “อณฺเฏถ” ดังนี้ ฯ อ. อรรถว่า “อ. ไฟนี้ ย่อมเผาไปอยู่ ซึ่งธรรมชาติเป็นเครื่องอันไฟเข้าถือเอา อันใหญ่ด้วย อันน้อยด้วย นั้นเทียว ฉนฺได อ. ภิกษุ ผู้ยินดีแล้ว ในความไม่ประมาทนั้น ย่อมเผาอยู่ ซึ่งสังโยชน์นั้น คือว่า การกระทำอยู่ ซึ่งสังโยชน์นั้น ให้เป็นธรรมชาติไม่ควรเพื่ออันเกิดขึ้นไป ด้วยไฟคือ ญาณอัน ฯ ตนถึงทับแล้ว ด้วยความไม่ประมาท ฉนฺนํนํนํเทียว” ดังนี้ แห่งบาทแห่งพระคาถาว่า “จหํ อคฺคิ ว คจฺจติ” ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. พระศาสดา เมื่อจะทรงกระทำอนุโมทนา ตรัสว่า “สัตว์เหล่านี้ ไม่รู้คุณแห่งหมู่พระสาวกของเราและแห่งพระพุทธศาสนา เพราะไม่มีจักขุคือปัญญานั้นเอง เหล่าสัตว์ผู้ปราศจากจักขุคือปัญญา ซึ่งว่าเป็นผู้บอด เหล่าสัตว์ผู้ปัญญา ชื่อว่าเป็นผู้มีจักขุ” ดังนี้ แล้วได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

“ดอกปทุมมีกลิ่นหอม พึงเกิด ณ สถานที่ที่ซึ่งหยากเยื่อ ที่บุคคล
ทิ้งไว้แล้ว ไกลหันทางใหญ่ ดอกปทุมนั้น พึงเป็นของนารัณรมย์ใจ
ฉนฺได เมื่อเหล่าปุถุชนผู้เป็นประดุจหยากเยื่อ พระสาวกของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมรุ่งเรืองล่วงพ้นเหล่าปุถุชนที่ยังเป็น
ผู้บอดด้วยปัญญา ฉนฺนํนํ” ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า “สงฺการชานสฺมี” ได้แก่ ณ สถานที่ที่ซึ่งหยากเยื่อ อธิบายว่า ในกองขยะ ฯ บาทพระคาถาว่า “อฺชฺฉิตสฺมี มหาปเล” ได้แก่ อันบุคคลทิ้งไว้แล้ว

ใกล้หนทางใหญ่ ๆ บทว่า “สุจินฺธุ” ได้แก่ มีกลิ่นหอม ๆ ในบทว่า “มโนรม” นี้ มีวิเคราะห์ว่า
 ใจย่อมรื่นรมย์ ในดอกปทุมนี้ เหตุุนั้น ดอกปทุมนั้น ชื่อว่า เป็นที่รื่นรมย์แห่งใจ ดังนี้ ๆ
 บทว่า “สงฺการภูเตสุ” ได้แก่ ผู้เป็นประดุจหยากเยื่อ ๆ บทว่า “ปฺลูชฺเชน” ความว่า ซึ่งเหล่า
 โลกิยมหาชน ผู้ได้นามอย่างนั้น เพราะยังกิเลสทั้งหลายที่หนาแน่นให้เกิด ๆ มีคำที่ท่านกล่าว
 อธิบายความไว้ดังนี้ว่า “ดอกปทุมอันมีกลิ่นหอมพึงเกิด ณ สถานที่ที่ตึงอยากเยื่อ ที่บุคคลที่
 ไว้แล้ว ใกล้หนทางใหญ่ แม้ปฏิภูตด้วยของไม่สะอาดและน่ารังเกียจ ดอกปทุมนั้น ก็พึงเป็น
 ของที่น่ารื่นรมย์ใจ คือ เป็นของที่น่ารัก น่าพอใจ แห่งอิสรชนมีพระราชาและราชมหาอำมาตย์
 เป็นต้น ได้แก่ เป็นของสมควรประดิษฐานไว้ ณ เบื้องบนกระหม่อม ของเหล่าอิสรชน
 มีพระราชาและราชมหาอำมาตย์ เป็นต้น ฉนฺใด เมื่อเหล่าปฺลูชฺเชนแม้เกิดเป็นประดุจหยากเยื่อแล้ว
 พระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือภิกษุผู้จีณาสพ แม้ผู้บังเกิดแล้วในระหว่างมหาชน
 ผู้ปราศจากปัญญา ผู้หาจักขุมิได้ ก็ย่อมรุ่งเรือง คือ งดงามล่งพั้นเหล่าปฺลูชฺเชนผู้เป็นคนบอดได้
 ด้วยกำลังปัญญาของตน ผู้มองเห็นโทษในกามทั้งหลาย และอานิสงส์ในการออกบวชแล้ว
 จึงออกบวช ย่อมรุ่งเรือง คือ งดงามล่งพั้นเหล่าปฺลูชฺเชนผู้เป็นคนบอดได้ด้วยคุณเพียงการบวช
 บ้าง, ผู้ยกตนขึ้นสู่ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ และวิมุตติญาณทัสสนะ ยิ่งกว่าคุณเพียงการบวช
 นั้นแล้ว ย่อมรุ่งเรือง คือ งดงาม ล่งพั้น เหล่าปฺลูชฺเชนผู้เป็นคนบอดบ้าง ฉนนัน” ดังนี้ ๆ
